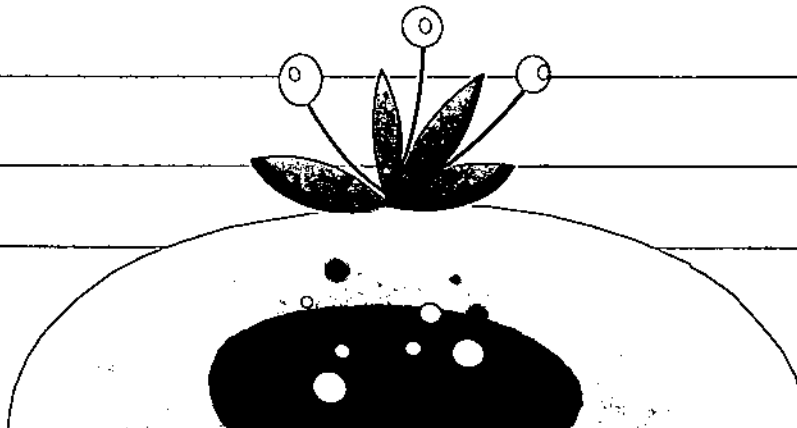
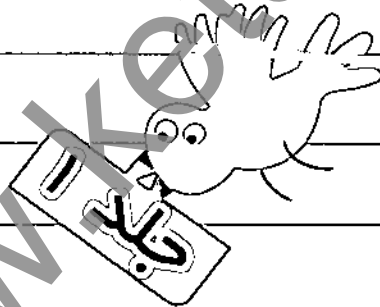

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سرود آسمانی

آموزش قرآن و زبان وحی

- اول : سَلَامٌ عَلَیْكُمْ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۹
- دوم : بِسْمِ اللّٰهِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۱۳
- سوم : يَا اللّٰهُ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۱۷
- چهارم : اللّٰهُ اَكْبَرُ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۲۱
- پنجم : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۲۵
- ششم : شَكَرًا لِلّٰهِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۲۹
- هفتم : وَ بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۳۳
- هشتم : اَلْمَاءُ بِعَمَّةٍ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۳۷
- نهم : اَلْعَمَلُ الصَّالِحُ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۴۱
- دهم : قُرْآنٌ مَّجِيدٌ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۴۷
- یازدهم : نِعْمَةُ اللّٰهِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۵۳
- دوازدهم : اَللَّیْلُ وَ النَّهَارُ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۵۹
- سیزدهم : كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۶۳
- چهاردهم : هَذَا خَلْقُ اللّٰهِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۶۹
- پانزدهم : اِقْرَأْ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۷۵
- شانزدهم : صَلَاةٌ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۸۱
- هفدهم : هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّی ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۸۷
- هجدهم : مُخْسِنِينَ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۹۳
- نوزدهم : سِیْرُوا فِی الْاَرْضِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۹۹
- بیستم : رَبِّ زِدْنِی عِلْمًا ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۱۰۵
- بیست و یکم : مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ (ص) ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۱۱۱
- بیست و دوم : اَلتَّوْفَاقَةُ مِنَ الْاِيْمَانِ ☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ ۱۱۷

مؤسسه فرهنگی نهج القرآن
شماره ثبت: ۶۱۷۹

طرح آموزش قرآن و زبان وحی

خدای بزرگ را شاکریم که با رحمت خویش بر ما منت نهاد و توفیق خدمت به قرآن و زبان وحی را بر ما ارزانی داشت. با این امید که گامی کوتاه با هدف توسعه بیشتر فرهنگ قرآنی برداشته تا آحاد جامعه اسلامی با قرآن و زبان وحی بیش‌تر آشنا شوند.

طرح آموزش قرآن و زبان وحی با عنوان سرود آسمانی، با هدف آموزش توأم قرآن کریم و زبان عربی برای دانش‌آموزان و علاقه‌مندان و با رویکرد تقویت انس و علاقه به کلام وحی پایه‌گذاری شده است.

مؤسسه فرهنگی نهج القرآن با هدف شناسایی و شناساندن بهتر و توسعه روزافزون فرهنگ قرآن کریم از طریق آموزش قرآن و زبان وحی، به منظور کاربرد آن‌ها در علوم انسانی و هدایت دیگر علوم به سمت علوم انسانی، از شماری از مؤلفان محترم کتب درسی وزارت آموزش و پرورش مرکب از کارشناسان ارشد در آموزش قرآن مجید و زبان عربی و اعضای محترم هیئت علمی در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها برای پی‌ریزی و تهیه و اجرای طرح درس تالیف و تولید و پیشنهاد طرح تالیف و تدریس و به آنان ارائه نمود که پس از بررسی و مطالعه، تولید برنامه و محتوای طرح آموزش قرآن و زبان وحی همسو با برنامه درسی ملی وزارت آموزش و پرورش آغاز گردید و با برگزاری جلسات مستمر و انجام بحث‌های دقیق کارشناسی به اجرا درآمد که کتاب حاضر نخستین جلد از این مجموعه است.

طی چند دهه اخیر طرح‌های متعددی در حوزه آموزش قرآن کریم در آموزش رسمی و غیررسمی اجرا شده است و هر یک با موفقیت‌هایی روبه‌رو بوده است، اما آن‌چه در این مجموعه مورد توجه خاص قرار گرفته است اهتمام به آموزش توأم قرآن کریم به عنوان کلام وحی، و زبان عربی به عنوان زبان قرآن و فرهنگ و تمدن اسلامی می‌باشد. امید است این امر تحقق بیش‌تر اهداف آموزش قرآن و زبان عربی را فراهم آورد. بر این اساس انتظار می‌رود با اجرای برنامه براساس شیوه‌های پیش‌بینی شده، فراگیران تحت پوشش این مجموعه بتوانند در حیطه انس و یادگیری قرآن و زبان عربی به حد مطلوبی از توانایی دست یابند.

مؤسسه فرهنگی نهج القرآن بر خود لازم می‌داند ضمن تشکر و قدردانی از تلاش‌های گروه برنامه‌ریزی و تالیف این مجموعه، از خداوند سبحان برای خدمتگزاران به فرهنگ قرآنی طلب توفیق نماید.

و من ... التوفیق

محمد تقی کاشانی‌نیا

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی و

مسئول مؤسسه فرهنگی نهج القرآن

سبغتی بن ولایت و همکاران نویسنده

حمد و سپاس خداوند متعال را که به لطف بی‌پایانش انسان را آفرید و برای هدایت او رسولانش را فرستاد و سلام بر آخرین فرستاده‌اش حضرت محمد مصطفی (ص) که قرآن را از منبع وحی دریافت نمود تا بشریت گرفتار در گرداب جاهلیت را رهایی بخشد و کشتی طوفان‌زده او را به ساحل نجات رساند و درود بر اهل بیت پاکش که کلام پروردگار و سنت پیامبر را تبیین و تفسیر نموده و با مفاهیم نوربخش خود راه هدایت را به انسان نشان دادند و سلام بر مسلمانان، رهروان راستین پیامبران.

● اهداف برنامه

سرود آسمانی، آموزش قرآن و زبان وحی به پیشنهاد و حمایت‌های همه‌جانبه مؤسسه فرهنگی نهج‌القرآن و با هدف آشنا ساختن کودکان، نوجوانان و جوانان و سایر علاقه‌مندان به قرآن و زبان عربی تألیف شده است. دست‌اندرکاران این مجموعه تلاش کرده‌اند زبان عربی و قرآن را در کنار هم آموزش دهند. بی‌گمان آموزش هم‌زمان این دو موضوع با در نظر گرفتن دیگر مؤلفه‌های آموزشی از جمله آموزش معلمان کارآزموده، بهره‌گیری از الگوها و شیوه‌های مؤثر آموزشی، استفاده از تصویرگری و عکس‌های مناسب و مرتبط با محتوای آموزشی، با توجه به گروه سنی فراگیرندگان، تلاش در جهت ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و فراهم آوردن توانایی‌های لازم در آنان، زمینه تحقق اهداف مورد نظر را فراهم می‌سازد.

● ویژگی‌های مجموعه

کتاب‌های «سرود آسمانی» با زیرعنوان «آموزش قرآن و زبان وحی» در سه مجموعه متناسب با دوره‌های ابتدایی، متوسطه اول و دوم و به عبارت دیگر در سطوح پایه، متوسط و عالی تألیف و در اختیار مراکز و سایر علاقه‌مندان به یادگیری قرآن و زبان عربی قرار می‌گیرد.

برنامه‌ریزان و مؤلفان این مجموعه در مرحله تدوین برنامه و تألیف محتوا در تلاش بوده‌اند تا با استفاده از روش‌های متنوع و جذاب، امکان آموزش و یادگیری قرآن و زبان وحی را تسهیل نمایند. این طرح در صورتی به موفقیت لازم می‌انجامد که همکاران گرامی در تدریس، از روش‌های فعال استفاده کنند. تمرینات کتاب می‌تواند زمینه‌ساز خوبی برای ایجاد این بستر مناسب باشد و شور و نشاط فراگیران را در فرایند یادگیری تضمین نماید.

● محتوا و روش تدریس این کتاب

این کتاب در ۲۲ درس طراحی و تدوین شده است که هفته‌ای دو ساعت در طی یک‌سال تحصیلی تدریس می‌شود. هر درس از بخش‌های ذیل تشکیل شده است:

۱- عنوان درس: عنوان آغازین هر درس برگرفته از آیات قرآن کریم و فرهنگ اسلامی است. در این بخش سعی شده است عناوینی انتخاب شود که با زندگی روزانه مخاطبان کتاب ارتباط نزدیکی داشته باشد. سعی کنید عبارت عنوان درس را مکرر در مواقع مناسب بیان کنید، تا دانش‌آموزان تلفظ و معنای آن را به‌خوبی بیاموزند. مثلاً می‌توانید به جای درس اول بگویید، درس «بسم‌الله».

۲- تصویر اصلی درس: این تصویر بیانگر موضوع اصلی درس است و علاوه بر بعد آموزشی و زیباشناختی، حاوی نکات تربیتی نیز می‌باشد که در کتاب راهنمای معلم به تفصیل درباره‌ی آن، توضیحات لازم ارائه شده است. از دانش‌آموزان بخواهید به صورت گروهی یا فردی در مورد آن چه می‌بینند فکر کنند، آنگاه یافته‌های خود را برای هم‌کلاسی‌های خود بیان کنند. این تصاویر بهانه‌ای است تا فراگیران به کلمات و مفاهیم کلیدی درس برسند. چنانچه دانش‌آموزان کلمات و مفاهیم کلیدی درس را بیان نکردند، با طرح پرسش مناسب، ذهن آن‌ها را به مفاهیم کلیدی جلب نمایید. نکته قابل توجه آن است که فراگیران در یافتن مفاهیم، فعال باشند و معلم بیش‌تر نقش راهنما را ایفا کند.

۳- تصویر-کلمه: در این قسمت چهار تصویر با چهار کلمه آمده است. اکثر تصاویر این بخش برگرفته از تصویر

اصلی درس است. تلاش شده واژگان هر درس برگرفته از واژگانی باشد که علاوه بر قرآن در زبان فارسی هم به کار می‌رود. این واژگان از واژگان پایه زبان عربی به شمار می‌روند. برای تدریس این بخش از کتاب، ابتدا از دانش‌آموزان بخواهیم که اسم تصاویر را بگویند. چنانچه آن‌ها اشتباه کردند، با طرح پرسش مناسب آن‌ها را به بیان کلمه مورد نظر برسانیم. مثلاً بگوییم:

– بچه‌ها به کلمه‌ی «پدر» در قرآن «آب» گفته می‌شود. سپس مانند پرسش‌های زیر این معنا را در ذهن آن‌ها نسبتاً تثبیت کنید.

– بچه‌ها در قرآن به «پدر» چه می‌گویند؟

– آب

– بچه‌ها «آب» در قرآن یعنی چه؟

– پدر

با تهیه کارت‌های تصویر کلمه، می‌توانید به صورت بازی در زمان مناسب معنای کلمات قرآنی را تکرار و تمرین کنید. ۴- زمزمه: در این قسمت سوره یا آیاتی از قرآن آمده است که عموماً متناسب با موضوع درس است. سوره‌ها و آیات انتخاب شده کوتاه، روان و ساده و از جنبه مضمون و محتوا معمولاً با توان ذهنی کودکان متناسب است. هدف از این بخش، آشنایی دانش‌آموزان با قرآن، لذت بردن از قرائت قرآن و زمینه‌سازی برای حفظ سوره‌ها و آیات قرآن است. خواندن دسته‌جمعی سوره‌ها و آیات، همراه با قرائت نوار آموزشی، علاوه بر ایجاد شور و شوق یادگیری قرآن کریم، دانش‌آموز را با لحن و صوت زیبای قرآن آشنا می‌سازد.

در این بخش، از نوار قرائت سوره یا آیات مربوطه استفاده می‌شود. معلم با پخش قرائت نوار صوتی، دانش‌آموزان را به گوش دادن و سپس تکرار آیات تشویق می‌کند.

۵- آشنایی آرزایان سور توانایی خواندن را ندارند. با خط بردن و گوش دادن به فرمان نوار، و نگاه به خط قرآن، کلی‌خوانی می‌کنند. در این مرحله شناسایی نمادها و علامت مد نظر نیست.

۵- سرود زندگی: در این قسمت، عنوان درس در حین چند تصویر نشان داده شده است. تصویرهایی که کاربرد عنوان درس را در صحنه‌های گوناگون و موقعیت‌های مختلف زندگی نشان می‌دهد. دانش‌آموز با این تصاویر می‌آموزد کی، کجا و چگونه از این عنوان استفاده کند.

در این قسمت، هدف تعمیق و گسترش مفهوم درس می‌باشد، از این رو با نگاه کردن به تصاویر، از آن‌ها بخواهید کلمه یا ترکیب را تکرار کنند.

۶- رنگ کن و بخوان: در این بخش، عنوان یا موضوع درس به صورت درشت و توخالی نوشته شده است. هدف از این قسمت، آشنایی بصری بیش‌تر با عنوان درس و تثبیت آن در ذهن کودکان است تا ایشان هر کجا با این عنوان روبه‌رو شدند آن را بشناسند و بخوانند. تقویت عضلات ظریف و انگشتان دست و نوعی آمادگی برای نوشتن، برانگیختن ذوق و عواطف از اهداف ثانوی این بخش است.

نکته قابل توجه در این بخش آن است اولاً سعی کنید وسایل و ابزار را با کمک اولیاء در اختیار دانش‌آموزان قرار بدهید. ثانیاً او را در رنگ‌آمیزی کاملاً آزاد بگذارید که به سلیقه‌ی خودش رنگ‌آمیزی کند.

۷- بازی: فعالیت‌های طراحی شده در این قسمت برای تمرین کلمات اصلی درس به صورت بازی است. هدف از این قسمت لذت بخش کردن و تثبیت یادگیری کلمات درس در قالب بازی و به روش فعال و جذاب است. برای لذت بردن دانش‌آموزان، از خطاهای او چشم‌پوشی کنید و اگر لازم بود با تذکر و لحنی تاییدکننده، او را هدایت کنید. از القای حس «عدم اعتماد» یا «شکست» به شدت پرهیز نمایید.

۸- کاردستی و نقاشی: در هر درس یکی از دو فعالیت نقاشی یا کاردستی آورده شده است که معمولاً متناسب با موضوع درس است. هدف این بخش تقویت خلاقیت و تثبیت آموخته‌های پیشین و ایجاد بستری مناسب برای فعال نمودن دانش‌آموز در فرایند یادگیری است. با کمک اولیای دانش‌آموزان و مدرسه، وسایل را فراهم کنید تا دانش‌آموزان

بتوانند وسیله‌ی لازم را بسازند. سعی شود از کمک مستقیم به آن‌ها پرهیز شود و اجازه دهید خود ایشان حتی‌الامکان کاردستی را درست کنند. هم‌چنین هر آنچه خودشان درست کرده‌اند، تأیید کنید، حتی اگر ناقص باشد.

۹- پیش‌تر بدانیم: در این قسمت برخی ترکیب‌های قرآنی، روایی و ... حاوی کلمات اصلی درس، آمده است. هدف این بخش یادآوری معنای کلمات اصلی و تقویت تدریجی توان معنا کردن ترکیب‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی است. در این‌جا نیز مانند پرسش و پاسخ‌های قسمت «تصویر - کلمه»، معنای ترکیب‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی را در ذهن کودکان تثبیت کنیم.

۱۰- با هم بخوانیم: در این قسمت شعری آمده است که با موضوع درس و پیام محوری آن ارتباط دارد. مضامین شعر برای تقویت، تثبیت و توسعه‌ی آموزه‌های قرآنی با استفاده از زبان آهنگین، ساده و جذاب است. با بخش نوار آموزشی، شعر را جمع‌خوانی نمایید و با تکرار بخش نوار، و یا مسابقه گروه‌خوانی، زمینه حفظ شعر را برای دانش‌آموزان فراهم آوریم. می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهیم در زمان‌های مختلف این اشعار را به طور گروهی یا انفرادی بخوانند.

۱۱- پیام: هر درس دارای یک پیام است. پیام‌ها برگرفته از آیات قرآن و روایات معصومین علیهم‌السلام است که ارتباط کامل با موضوع درس دارد. این پیام‌ها گذشته از تثبیت و تعمیق موضوع درس، موجب آشنایی دانش‌آموزان با قرآن و سخنان معصومین علیهم‌السلام می‌شود و زمینه‌ی به‌کارگیری این آموزه‌ها را در زندگی عملی ایشان فراهم می‌آورد. پیام را از نوار آموزشی، بخش کرده و از دانش‌آموزان بخواهیم به طور دسته‌جمعی تکرار کنند. پس از چند بار تکرار آنگاه از آن‌ها بخواهیم پیرامون آیه قرآن و یا حدیث با یک‌دیگر گفت‌وگو کنند و مصادیق آن را در زندگی کودکانه بیابند و برای هم‌کلاسی‌های خود بیان کنند مناسب است پیام را نوشته و در محل دید دانش‌آموزان در جای مناسب نصب کنیم.

۱۲- روخوانی قرآن: این قسمت که از درس هشتم کتاب آغاز می‌شود، به آموزش تدریجی روخوانی کلمات و عبارات قرآنی می‌پردازد و گام به گام دانش‌آموز را با ترکیب حروف و حرکات و نمادهای خاص رسم‌الخط قرآن آشنا می‌سازد تا دانش‌آموز بتواند به تدریج مهارت خواندن قرآن را کسب کند.

بخش روخوانی کلمات و عبارات قرآنی به روشی که در کتاب «راهنمای معلم» به تفصیل بیان شده است، آموزش داده می‌شود. در این مورد توجه به چند نکته مهم و ضروری است:

الف معلم در این قسمت از خواندن کلمات و عبارات قرآنی به‌شدت پرهیز می‌کند، بلکه با اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات، فراگیران را هدایت می‌کند تا خودشان، کلمات و عبارات را بخوانند.

ب مناسب‌ترین روش خواندن آن است که دانش‌آموز، با دیدن هر بخش از کلمه، همان بخش را بلند بخواند. به عبارت دیگر لازم نیست بخش‌های یک کلمه را در ذهن خود جمع کند و یک‌جا آن‌ها را بخواند. این امر موجب پیش‌گیری از اضطراب و غلط خواندن کلمات می‌شود. بدیهی است که دانش‌آموزان بر حسب استعداد و استعدادشان به تدریج می‌توانند کلمات و عبارات را شمرده و روان بخوانند.

ج اشتباه خواندن دانش‌آموز را بلافاصله با بیان صحیح کلمه، تصحیح نکنید، بلکه با اشاره صحیح به بخش‌های کلمات، به او کمک کنید تا با دقت در حرکات و علائم آن‌ها را صحیح بخواند.

د کسب مهارت روخوانی، نیازمند فرصت لازم است، این فرصت را بر حسب استعداد دانش‌آموزان، به آن‌ها بدهید.

۱۳- شعر: در هر درس قطعه شعری متناسب با هدف آن درس سروده شده است. لازم به توضیح است بخش قابل توجهی از این اشعار توسط برنامه ریزان آموزشی مجموعه سفارش داده شده است لذا با مروری گذرا بر شعرهای کتاب به همسویی آنها با هدف درس پی می‌بریم. در صورت فراهم بودن شرایط مطلوب و مناسب در کلاس درس پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزان را به حفظ قطعه شعر هر درس تشویق کنیم.

امید است این طرح بتواند زمینه‌ی مناسبی برای آشنایی هر چه بیش‌تر و بهتر فرزندان میهن عزیزمان با کتاب خدا و زبان وحی باشد و موجب انس دائمی ایشان با قرآن کریم گردد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

مؤلفان